

"צריכה לדאוג למשפחה" אומרת פסמה אחד מוקי בל (12), פליטה מבית גירגיה. הריה לא עובדים, אביה זקן מדי וחולה. היא הבת הבכורה במשפחה, ועליה מוטלת דאגת המשפחה. "לא למדתי בבית-ספר", אומרת היא. מפני שאף אחד לא שלח אותי לשם. אין גם במה לעבוד, מפני שיש הרבה אנשים שאין להם עבודה. אנחנו חיים רק ממה שאנחנו מקבלים מנות. עכשיו, מזמן שהתחילו הקרבות, לא קיבלנו אוכל. הבחורים החזקים גנבו בלילה את האכל מהמחסנים, ולנו לא נשאר כלום. אני עוד לא מתחנתת. יש הרבה בחורות כאן, ואף אחד לא חושב על זה עכשיו?"

"אני ממשוך בתפקודי" מודיע ג'ודאד אבו שארק (22), שומר אזרחי במשטרת עזה, הנושאת את הסמל, משטרת פלסטין. "נולדתי במגידל, למדתי שם בבית-הספר, ואני יודע אנגלית טוב מאוד. האבא והאמא שלי מתו אחרי המלחמה, אני מספל עכשיו במשפחה בת 14 אחים ואחיות. התנייטתי למשטרה לפני שלוש שנים. תפקידי היה לערוך פטרולים במחנות הפליטים ולשמר על הסדר. קיבלתי 10 לירות מצריות לחודש, מזה היו מורידים לנו שישים גרוש לקופת הפידאין. אני מוכן להמשיך להיות שומר וגם אצל היהודים, אני לא יודע שום מקצוע אחר."

"מתי יתחדשו הלימודים?" שואל פאדל מסר (21), אשר שימש עד לפני כיושב עזה מורה בבית-הספר של אונר'א במחנה הפליטים. פאדל הוא יליד הכפר דיר-סני. ב-1948, עם תחילת הקרבות, ברח משפחתו, שהיתה משפחה חקלאים, מהכפר. כשנכבש הכפר שוב על ידי המצרים, לא הרשו להם לחזור לשם. הוריו עובדים בתור חקלאים. "אני סיימתי בית-ספר עממי ובית-ספר תיכון", מצהיר פאדל, "כשגמרתי את בית-הספר קיבלו אותי בתור מורה. לימדתי לפי ספרי-לימוד שסיפקו לנו המצרים. היה שם גם חומר על הציונות והיהודים. אני מוכן ללמד בספרים יהודיים."

"הרגנו את אבא - אין דבר!" מחייך עלי מוחסו אל חלאד (12), ילד מפגז, מקבץ נדב. הוא יודע שניול ביפו ואביו עבד שם אצל האנגלים. כשברחו מיפו נשאר אביו שם. "אינני יודע מה קרה לו, אין דבר אם הרגו אותי". עלי פושט יד לכל אדם, גם לחיילים הישראלים, "אם לא נותנים לי כסף, אין דבר, אני סומך על אלוהים שיתן לי פרנסה". הוא נמצא בסיפול מיוחד של אונר'א, מאחר שהא יתום ומפגז בשכלו. "אני שמח שבאתם לעזה, אני אוהב את היהודים ואת החיילים היהודים, תנו לי בקשישו"

"יש לנו קרובים בנצרת" מגלה מריאן נאור (14), ומיד בית-הספר התיכון פלסטין בעזה. אביו שימש כפקיד ממשלתי במשרדי המושל המצרי של העיר. הם באו ממגידל. גם שם היה אביו פקיד ממשלתי, בממשלת המנדט. "אמרנו לנו שבבוא היהודים הם ירגנו את כלם", מודה נאור, "אני רוצה להגיד שהחיילים שלכם התנהגו די יפה. בהתחלה פחדתי לצאת מהבית, אבל כשראיתי שכולם יוצאים לרחו' בות, יצאתי גם אני. אני חושב שהחיים בעיר כמעט כמו שהיו קודם, העוצר מפריע. יושבים בבתיים ולא עשים כלום."

"רק עכשיו התחתנתי" מספרת הכישיה עזימה עמא שחיווי (17). היא ובעלה, כושי גנס הוא, באו מכפר כאובה, ליד חלק. לפני חדשים נישאה לבעלה בן 18. "הוא לא שילם הרבה כסף, אין לאנשים כסף, מתחתנים בלי כסף. החרים רוצים לתת את הילדים שלהם לאחרים, שידאגו להם". בעלה של עזימה השתכר די סב מהשכרת אופניים לרכיבה. מאז הכיבוש הוא לא יודע מה קרה להם, הם נשארו גרים במחסן בחלק של העיר שהוא מחץ לתחום לתושבים. "רצינו לברוח למצרים אבל לא נתנו לנו"

"גילוח עולה שני גרוש" אומר גלב הרחוב בעזה, עטיה נמר פלפל (20). "אני מזרנוגה. ב-48 כשהתקופו היה.דים, הייתי אז בן 12, לקחנו את החפצים וברחנו ברנל, עד שהגענו לעזה. עכשיו אני גר בחדר עם עוד ארבעה בחורים, לא נשוי. לא היתה לי פרנסה אחרת, אז קניתי תער והעמדתי כסא בשוק. בחנת עולה להתגלח חמישה גרוש, אצלי רק שניים, ברוך השם יש פרנסה. חחברים שלי מצהצחים נעליים. אם ירשו לי לא איכפת לי לחזור לזרנוגה אפילו להיות פלאה, חקיקר שיתנו לי לחיות בשקט."

"טוחנים עשבים ואופים מזה פיתות" מספרת מרים חוסיין אלימדהון (68), על תזונת מחנה הפליטים בשבוע בו לא חולק מזון. מרים באה ממגידל עם בנה ונכדה. בנה נכה, שנפצע בזמן הקרבות של מלחמת-השיח' רור, וסאז איננו עבד. "זה לא חיים פה במחנה", היא מספרת, "במגידל היה לנו בית גדול, היינו עשירים, הייתי כמו מלכה. עכשיו אני לא אוכלת כמעט בכלל, נותנת את כל האוכל לילדים הקטנים שבמשפחה. אוכלים רק פיתת וירקות. בשר טוב היינו מקבלים לפעמים. פעם בחודש."

"חיילכם התנהגו למופת" מציין ג'מאל מוחמד האשם (38), בעל חנות בדים ברחוב המרכזי של עזה. ג'מאל הוא יליד עזה, והיה בה כל זמן הקרבות. "פתחתי את חנותי תיכף אחרי הכיבוש, כי ראיתי אין חיילכם מתנה' גים, לא היה שום שוד או התפרצות לחנות", הוא מספר. בזמן המצרים היינו מקבלים רשינות-יבוא ממצרים ומכל העולם. היינו שולחים להם חדרים. אני מקחה שזה יימשך גם עכשיו. הייתי כמה פעמים במצרים. נתנו לנו לנסוע רק בקרון המחלקה השלישית. זה היה עולה שמונים גרוש."